

OD ISTOG AUTORA

JEDAN DAN
POČETNO PITANJE
MI

SLATKI RASTANAK

DEJVID NIKOLS

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

David Nicholls
SWEET SORROW

Copyright © Maxromy Productions Ltd 2019
Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Hani, Maksu i Romi

© Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Ono što mi – ili barem ja – tako samouvereno nazivamo sećanjem, pod time podrazumevajući jedan tren, prizor, činjenicu koju smo premazali fotografskim fiksirom i tako je spasli od zaborava – zapravo je neka vrsta pripovedanja koje nam se bez prekida odvija u umu i često se, prepričavanjem, menja. Tu je u igri previše sukobljenih interesa i osećanja da bi život bio baš do kraja prihvatljiv, i možda je posao pripovedača da sve preuredi kako bi ga takvim učinio. U svakom slučaju, kada govorimo o prošlosti, lažemo čim zinemo.

Vilijam Maksvel, *Zbogom, vidimo se sutra*

PRVI DEO

JUN

—

Tog leta nije bila nigde učlanjena. Nije bila ni u jednom klubu i nije pripadala ama baš nigde. Frenki se udaljila od sveta, dangubila je u ulazima, i bila je uplašena.

Karson Makalers, *Gošća na venčanju*

Smak sveta

Smak sveta će nastupiti u četvrtak u pet do četiri, čim se završi žurka.

Do tada su, u „Merton Grejndžu“, nešto najbliže jednoj takvoj kataklizmi bile glasine o apokalipsi, koje bi se masovno raširile jednom ili dvaput svakog polugodišta; okolnosti su uvek bile manje-više iste. Ništa tako banalno kao sunčeva baklja ili asteroid. Ne, žuta štampa bi prenela nešto o majanskom proročanstvu, nekakvu Nostradamusovu nehajnu primedbu o čudnovatoj simetriji u kalendaru, i pročulo bi se da će nam se, na pola dvočasa fizike, lica rastopiti. Navikao na histeriju i pomiren sa sudbinom, nastavnik bi uzdahnuo i zastao s predavanjem dok se mi prepiremo čiji je sat najtačniji, a onda bi počelo odbrojavanje, devojke bi se grčevito držale jedna za drugu, zatvorenih očiju i pogrbljenih ramena kao da će ih neko politi ledenom vodom, dečaci bi se junačili, a svi bismo potajno razmišljali o poljupcu koji smo propustili, onome što nismo raščistili s nekim, o tome što smo device, i u mislima smo videli lica drugova i roditelja. Četiri, tri, dva...

Zadržali bismo dah.

Onda bi neko viknuo „bum“, i mi bismo se zasmejali sa olakšanjem što smo živi, ali i s trunkom razočaranja – zato što

smo živi na dvočas fizike. „Jeste li sad zadovoljni? Dajte da se vratimo na posao“, i mi bismo se opet posvetili onome što se dešava kada sila od jednog njutna pokrene telo koje prevali razdaljinu od jednog metra.

Ipak, u četvrtak u tri i pedeset pet, čim se završi žurka, sve će biti drugačije. Pet dugih godina* se rasteglo, i sada, u poslednjim nedeljama i danima, počela je da uzima maha atmosfera uzbuđenja i panike, radosti i straha, baš kao i nekakav sumanutni nihilizam. Sad nam ništa nisu mogli ni pisma roditeljima niti disciplinsko zadržavanje posle časova; šta li će nam sve proći nekažnjeno u ovom svetu bez posledica? U hodnicima i zajedničkim prostorijama ukazale su nam se strahotne mogućnosti koje su nam nudili aparati za gašenje požara. Hoće li Skot Parker stvarno reći sve ono gospođi Elis? Hoće li Toni Stivens opet zapaliti kabinet za društvene nauke?

A sada je, neverovatno, nastupio poslednji dan, blistav i sjajan, i započeo je koškanjem na kapiji; školske kravate smo nosili vezane oko udova ili kao trake preko čela, u čvorovima stegnutim do veličine oraha ili debelim poput pesnice, i na sebi smo imali dovoljno karmina, nakita i farbane tamnoplave kose da sve liči na prizor iz kakvog futurističkog noćnog kluba. A šta će nastavnici da nam rade, da nas pošalju kućama? Uzdisali su i pokazivali nam da prođemo. Pošto više nismo imali naročitog razloga da se bavimo definicijom mrtvaje, poslednju nedelju su nam ispunjavali isprekidani časovi lišeni svakog žara, na temu nečega što se zove „odrasli život“, a naizgled se uglavnom sastoji od popunjavanja obrazaca i pravljenja CV-ja („hobiji i interesovanja: druženje, gledanje televizije“). Naučili smo da sraznimo čekovnu knjižicu. Zurili smo kroz prozor, u divan dan, i mislili: još samo malo. Četiri, tri, dva...

U učionici za razrednu nastavu, na odmoru, počeli smo flo-masterima i markerima da šaramo po belim školskim bluzama;

* U Velikoj Britaniji srednja škola uglavnom traje 5 godina, od 12. do 16. godine. (Prim. prev.)

naginjali smo se jedni nad druge kao tetovažeri u ruskom zatvoru i svaki dostupan prostor popunjavali sentimentalnim uvredama. *Pazi na sebe, kretenu*, pisao je Pol Foks. *Ova košulja ti bazdi*, napisao je Kris Lojd. U lirskom raspoloženju, moj najbolji drug Martin Harper napisao je *ortaci Zauvek* ispod marljivo nacrtane kite s mudima.

Harper, Foks i Lojd. To su mi tada bili najbolji drugovi, ne tek tamo neki momci nego *oni bitni*, i premda su neke devojčice obletale oko nas – Debi Vorvik, Beki Bojn, Šeron Findli – naša grupa je bila samodovoljna i neprobojna. Iako nijedan nije svirao instrument, zamišljali smo se kao bend. Harper je, to smo svi znali, bio glavni gitarista i pevač. Foks je bio na basu – ono potmulo, jednostavno *bum-bum-bum*. Lojd je, pošto se proglasio „ludim“, bio na bubnjevima, dakle meni je ostalo da sviram...

„Marake“,* rekao je Lojd, i mi smo se ismejali, i dugom spisku mojih nadimaka pridodat je i „Maraka“. Foks mi ih je sad nacrtao na košulji školske uniforme: marake ukrštene iza mrtvačke glave, kao vojni grb. Debi Vorvik, čija je mama stjuardesa, prošvercovala je pun ceger unučića s našim omiljenim ukusima, kao iz bombonjere – likera od bele kafe, mente i kokosa, i mi smo ih krili u pesnicama, natezali, grozili se i zagrcnjavali se dok je gospodin Ambroz, nogu dignutih na sto, uporno piljio u *Slobodu za Vilija 2*, koja je išla u pozadini; pustio ju je da bi nama učinio, premda niko nije obraćao pažnju.

Unučići su nam bili aperitiv pred poslednji ručak u školi. Još smo gajili uspomene na legendarno gađanje hranom '94. godine: kesice kečapa rasprskavale su se pod nogama, pohovane ribe jezdile vazduhom kao šurikeni kakvog nindže, krompiri pečeni u ljusci pljuštali su poput granata. „Hajde. Ako smeš“, rekao je Harper Foksu dok je ogledno odmeravao kožastu kobasicu držeći je za jedan kraj, ali nastavnici su patrolirali

* Drveni udarački instrument nalik na zvečke. (Prim. prev.)

između stolova kao zatvorski čuvari i, prožet nadom da će biti patišpanja i šnenokli, trenutak opasnosti je prošao.

Na oproštajnoj svečanosti gospodin Pasko je održao govor kakav smo svi i očekivali: podsticao nas je da gledamo u budućnost ali da se sećamo prošlosti, da ciljamo visoko ali da ne odustavljamo ni kad padnemo nisko, da verujemo u sebe ali da mislimo na druge. Nije važno samo ono što smo naučili – a on se nadao da smo naučili mnogo! – već i kakvi smo to mladi ljudi postali, a mi smo slušali – mi, na pragu odraslog doba, zaglavljani između cinizma i sentimentalnosti, na površini drčni ali potajno obeshrabreni i tužni. Podrugljivo smo se smeškali i prevrtali očima, ali drugde u dvorani ruke su stiskale druge ruke, i čulo se šmrcaje dok nas je on nagovarao da marljivo čuvamo prijateljstva koja smo ovde stvorili – prijateljstva za ceo život.

„Za ceo život? Isuse, nadam se da ne“, reče Foks, pa mi uhvati glavu ispod pazuha i sa izvesnom naklonošću je protrlja pesnicom. Došlo je vreme za dodelu nagrada, i mi smo utonuli u stolice. Nagrade su podobijali isti đaci kao i uvek, a pljesak je utihnuo mnogo pre nego što su sišli s bine da stanu pred fotografa iz mesnih novina, držeći poklon-bonove za knjige ispod brade kao da u policiji stoje u vrsti i čekaju da svedok prepozna među njima osumnjičenog. Potom, pod dirigentskom palicom gospodina Solomona, nastavnika muzike, swing bend škole „Merton Grejndž“ istandrkao je na binu ne bi li nam utolio čežnju za zvukom američkih big bendova svojim kakofonim, nezgrapnim izvođenjem numere *In the Mood** Glena Milera.

„Zašto? Prosto, *zašto?*“, reče Lojd.

„Da u nama pobudi *pravo raspoloženje*“, reče Foks.

„Pravo raspoloženje za šta?“, rekoj ja.

„Raspoloženje za kenjanje“, reče Lojd.

„Numeru *Oдох* u *pizdu materinu* u izvođenju Glena Milera i njegovog orkestra“, reče Foks.

* Engl.: „U pravom raspoloženju“. (Prim. prev.)

„Nije ni čudo što je slupao avion“,* reče Harper, i kad se dotična kanonada završila, Foks, Lojd i Harper su poskakali na noge i zaklicali: bravo, bravo. Na bini je Gordon Gilbert, koji je tog trenutka izgledao poprilično maloumno, obema rukama držao trombon za levkasti završetak, a onda ga je bacio visoko, visoko u vazduh, gde je ovaj na tren lebdeo, a onda je tresnuo o parket i zgužvao se kao limenka; dok je gospodin Solomon urlao na Gordona, mi smo se odvucli na žurku.

Jasno mi je koliko sam ja odsutan iz dosadašnje priče. Sasvim dobro se sećam tog dana, ali kad pokušam da opišem svoju ulogu, shvatam da posežem za onim što sam video i čuo, ne za nečim što sam sâm rekao ili uradio. Kad sam bio đak, moja prepoznatljiva osobina bila je upravo neprepoznatljivost. „Čarli se mnogo trudi da zadovolji osnovne standarde i uglavnom uspeva u tome“, bolje od toga nije moglo, a čak i ta žalosna reputacija je izbledela pred događajima koji su obojili ispitni rok. Nisu mi se divili, ali me nisu ni prezirali, nisu me obožavali, ali me se nisu ni plašili; nisam kinjio druge, premda sam poznavao poprilično onih koji to jesu radili, ali se nisam ni mešao niti bih se isprečio između čopora i žrtve, pošto nisam bio ni hrabar. Naš razred se isticao po broju prestupnika, kradljivaca bicikala, sitnih lopova koji su krali po radnjama i podmetača požara, i premda sam se držao podalje od najgore dece, sa mnogom se nisu družili ni oni bistri, poslušni, oni koje su zakitili poklon-bonovima za knjige. Niti sam se pokoravao normama, niti sam se bunio, nisam ni tužakao niti se opirao; držao sam se po strani i nisam upadao u nevolje niti u bilo šta drugo. Glavna valuta nam je bila smeh, i premda nisam bio ni najveći šaljivdžija u razredu, nisam bio ni neduhovit. Gomila bi se ponekad

* Avion u kom je bio Glen Miler nestao je tokom Drugog svetskog rata iznad kanala Lamanš. (Prim. prev.)

iznenađeno nasmejala nečemu što kažem, ali moje najbolje šale se ili nisu čule zato što je neko bio glasniji ili bi došle prekasno, tako da čak i sada, više od dvadeset godina kasnije, pomišljam šta je trebalo da kažem još '96. ili '97. Znao sam da nisam ružan – da jesam, neko bi mi rekao – i bio sam maglovito svestan da se devojčice sašaptavaju i kikoću u grupicama, ali šta to вреди nekom ko nema pojma šta da kaže? Od oca sam nasledio visinu i ama baš ništa drugo; oči, nos, zubi i usne su mamini – baš kako i treba, rekao je tata – ali sam od njega nasledio i naviku da se grbim i spuštam ramena kako bih zauzeo manje mesta u svetu. Zahvaljujući srećnom sticaju žlezdanih i hormonalnih okolnosti, bio sam pošteđen bubuljica i bolnih čireva, onih od kojih mnogim mladima ostaju pravi-pravcati ožiljci, i nisam bio ni izmršaveo od brige niti bucmast od čipsa i sokova iz limenke koji su nam služili kao gorivo; ipak, kad je izgled u pitanju, nisam imao samopouzdanja. Nisam imao samopouzdanja kad je bilo šta u pitanju.

Svuda oko mene, mladi su menjali ličnosti isto onako svesno i planski kao što su menjali odeću i frizuru. Bili smo plastični, nestalni, i još je bilo vremena za oglede – vremena da izmenimo rukopis, politička ubedenja, smeh ili način hoda ili sedenja u stolici pre nego što se stvrdnemo i ostanemo takvi kakvi smo. Poslednjih pet godina je bilo kao neka ogromna, haotična proba prilikom koje smo odbacivali odeću i stavove, prijateljstva i mišljenja, i ostavljali ih razbacane po podu; to je bilo zastrašujuće i uzbudljivo učesnicima, a apsurdno i nesnosno za roditelje i nastavnike koji su se našli na udaru tih improvizacija bremenitih osećanjima, i koji su bili u obavezi da raščišćavaju dotični rusvaj.

Uskoro će biti vreme da se ustalimo u kakvoj naizgled pogodnoj ulozi, ali kad bih probao da vidim sebe onako kako me drugi vide (ponekad i bukvalno, kasno noću, dok bih, zalizan i duboko zamišljen, zurio u očevo ogledalo za brijanje), video sam... nisam video ništa naročito. Na fotografijama iz tog

doba ličim sebi na rane varijante nekog lika iz crtaća, prototip sličan kasnijoj verziji ali pomalo neodgovarajućih proporcija – nešto tu nije bilo baš kako treba.

Ništa od ovoga vam ne znači mnogo. Zamislite, onda, drugu fotografiju, grupnu sliku koju svi imamo, a na njoj lica isuviše sitna da se razaberu osim ako se dobro zagledate. Bila ona stara pet ili pedeset godina, u srednjem redu uvek se nalazi nejasno poznata prilika, neko za koga nije vezana nijedna anegdota, na koga vas ništa ne podseća, uz čije ime ne idu ni skandali ni pobeđe. Pitajte se: ko ovo *beše*?

To je Čarli Luis.

Strugotina

Žurka povodom kraja školske godine važila je za događaj tako izopačen i nemoralan da se mogao meriti sa gozbama u starom Rimu; gora od nje bila je samo biološka ekskurzija. Poprište je bila sportska sala, dovoljno velika da u nju bez po muke stane putnički avion. Da bi se stvorio lažni utisak nekakve bliskosti i ugodnosti, između švedskih lestava neko je razapeo prastare šarene zastavice, a disko-kugla je visila s lanca kao srednjovekovni buzdovan, ali svejedno je prostor delovao golo i jalovo; tokom prve tri pesme sedeli smo postrojani na klupama i motrili se preko izgrebanog, prašnjavog parketa kao ratnici preko bojnog polja, usput se dodajući poslednjim ostacima unučića Debi Vorvik i pijuckajući ih da se ohrabrimo sve dok nije ostao samo liker od pomorandže; liker od pomorandže je bio crta preko koje se niko nije usuđivao kročiti. Gospodin Hepbern, geograf, za di-džej pultom, očajnički je vrludao od *I Will Survive* do *Baggy Trousers*, pa čak i do *Relax*^{*}, sve dok mu gospodin Pasko nije rekao da utiša tu pesmu. Još sat i petnaest minuta. Traćili smo vreme...

^{*} Pesma grupe *Frankie Goes To Hollywood*; govori o orgazmu. (Prim. prev.)

Ipak, onda je počela *Girls&Boys* od *Blura*, i kao da je neko dao znak, svi su pokuljali u prostor za igranje i mahnito đuskali, a onda su ostali da se iz petnih žila deru pop-haus hitove koji su usledili. Gospodin Hepbern je iznajmio strob reflektor za lajt-šou, i sad je mahnito nasrtao palcem na prekidač, ne obazirući se na zdravlje i bezbednost. Zadivljeno smo piljili u sopstvene trzave prste, pa smo uvukli obraze i grizli se za donje usne kao rejveri koje smo videli u vestima na TV-u; ruke su zamahivale a stopala dobovala sve dok znoj nije počeo da nam probija kroz majice. Videh da se mastilo natpisa *ortaci 3auvek* polako razliva i, ispunjen iznenadnom sentimentalnošću po pitanju dotičnog suvenira, progurah se do klupe gde sam bio ostavio torbu, dograbih staru opremu za fizičko, gurnuh lice u nju da proverim zadovoljava li bar one najniže standarde, pa krenuh u mušku svlačionicu.

Ako, kao što sam naučio iz horor filmova, zidovi i temelji upijaju osećanja onih koji borave između njih, onda su ovoj svlačionici trebali isterivači duhova. Užasne stvari su se u njoj desile. Tu je bila gomila usmrđenih izgubljenih stvari, budavih peškira i neopisivih čarapa, gusta i drevna kao kakva tresetna baruština – u nju smo svojevremeno zakopali Kolina Smarta; a tamo, eno mesta gde je neko tako jako povukao Pola Bansa uvis za gaće da su ga hitno primili u bolnicu. Ova soba je bila arena zatvorena rešetkama, i tu nijedan udarac, bilo fizički bilo psihički, nije bio zabranjen; dok sam poslednji put sedeo na klupi, pažljivo smešten između dva zidna čiviluka koji su došli glave tolikim žrtvama, odjednom sam se osetio izvanredno tužno. Možda me je hvatala nostalgija, ali sumnjao sam u to; nostalgija za pernicama punim tečnog sapuna i udarcima mokrih peškira: pre je bila posredi žal za onim što se nije desilo, za nesuđenim promenama. Gusenica napravi čauru, a unutar te čvrste ljušture ćelijski zidovi se razlože, molekuli se smučkaju i preurede, i čaura se raspukne: ukaže se druga gusenica, duža, dlakavija, i još manje sigurna u sopstvenu budućnost.

U posljednje vreme sam bio podložan ovakvim napadima dubokoumlja, i sada se otresoh želje za samopreispitivanjem tako što bukvalno odmahnuh glavom. Preda mnom je ležalo leto, i u tom međuperiodu između onoga za čime sam žalio iz prošlosti i budućeg straha, zar nije moguće zabaviti se, živeti život i nešto iskusiti? Baš toga časka, nedaleko odatle, drugovi su mi đuskali kao roboti. Brzo sam navukao staru majicu preko glave, bacio pogled na naškrabane natpise na školskoj bluzi, i blizu donjeg dela leđa videh, lepo i uredno ispisane plavim mastilom, ove reči:

rasplakao si me.

Pažljivo sam je složio i stavio je u torbu.

Kad sam se vratio u salu, gospodin Hepbern je puštao *Jump Around*, a đuskanje je postalo divlje, ratobornije, dečaci su se bacali jedni na druge kao da provaljuju vrata. „Bože blagi, Čarli“, reče gospođica Bučer iz dramske sekcije, „sve ovo je tako *ogrezlo u osećanja!*“ Čitavog tog dana, one poznate strasti, zloba i seta, ljubav i prašina, postajale su sve silovitije i dostigle su neodrživ nivo. Treperili su u vazduhu, u potrazi za nekakvim ventilom; ja sam se popeo na penjalicu, spustio se da, zakačen rukama i nogama, visim između prečki, i razmišljao o one tri uredne reči, ispisane pažljivo i sa izvesnom namerom. Pokušao sam da se prisetim lika, da ga pronađem među licima u sali, ali bila je to kao kakva detektivska priča u kojoj svi imaju motiv.

Sad su otkrili novu foru – dečaci su se peli jedan drugom na leđa i sudarali se u punoj brzini, pokušavajući da obore jedan drugog. Udarci kičmi o parket nadjačavali su čak i muziku. Izbila je i prava tuča. Spazio sam i ključeve stisnute u nečijoj ruci; zarad javnog reda i mira, gospodin Hepbern je pustio *Spice Girls*, kao kakav muzički vodeni top za dečake, koji su se na to raspršili prema rubovima, a njihovo mesto su zauzele devojčice, koje su skakutale i prstima dozivale jedna drugu da priđu. I gospođica Bučer je zamenila gospodina Hepberna za

di-džej pultom. On mi mahnu, pa sunu preko prostora za ples, prvo pogledavši levo i desno kao da prelazi prometnu ulicu.

„Čarli, kako ti se čini?“

„Promašili ste struku.“

„Geografija – klabin, jedan – nula“, reče on, pa se zavuče između prečki pored mene. „Odsad me slobodno zovi Adam. Obojica smo civili ili ćemo biti civili za, koliko, trideset minuta? Za trideset minuta možeš da me zoveš kako god hoćeš!“

Sviđao mi se gospodin Hepbern, i divio sam se njegovoj nepokolebljivosti pred našom neskrivenom ravnodušnošću. *Bez uvrede, nastavnice, ali šta će nama ovo?* Od svih nastavnika koji su to pokušavali, njemu je najbolje polazilo za rukom da bude podnošljiv a da nam se ne dodvorava, ne nagoveštava koješta o „sjajnim vikendima“ i spletkama iz zbornice; pokazivao je taman onoliko sitnih znakova pobune – labavo vezanu kravatu, dvodnevnu bradu, čupavu kosu – da nam nenametljivo stavi do znanja kako smo mi u stvari ratni drugovi. Povremeno bi čak i opsovao; ružne reči su bile kao bombone koje bacate u gomilu.

Svejedno, ni za šta na svetu ga ne bih zvao „Adam“.

„I – jedva čekaš koledž?“

Prepoznao sam početak govorancije koja treba da me podstakne i ohrabri. „Mislim da se neću upisati.“

„To ne znaš. Prijavio si se, zar ne?“

Klimnuh glavom. „Vizuelne umetnosti, informatika, grafički dizajn.“

„Sjajno.“

„Ali neću imati dovoljno dobre ocene.“

„Pa, to još ne znaš.“

„Prilično sam siguran. Na pola ispita nisam ni izašao.“

On me jednom kucnu pesnicom po kolenu, pa se predomisli. „E pa, čak i ako je tako, možeš nešto da preduzmeš. Da opet polažeš, ili da radiš nešto manje konvencionalno. Takav dečko kao ti, nadaren...“ Još su mi mnogo značile pohvale

kojima je obasuo moj vulkanski projekat: poslednja reč nauke, nešto najnovije u poprečnim preseccima vulkana, kao da sam razotkrio nekakvu suštinsku istinu koja već vekovima izmiče vulkanolozima. Ipak, bila je to premala osnova da se na nju nakači reč „nadaren“.

„Ma ne, zaposliću se s punim radnim vremenom, gospodine. Dao sam sebi fore do septembra, a onda...“

„Ja još pamtim one vulkane. Odlično si ih osenčio.“

„Vulkani su bili davno.“ Slegnuh ramenima i, neočekivano obamro od stida, shvatih da me je nešto okinulo i da ću se možda rasplakati. Zapitah se da li da se uzverem još više na penjalicu.

„Ali možda možeš nešto s tim da uradiš.“

„S vulkanima?“

„Sa crtanjem, s grafičkim dizajnom. Ako hoćeš da popričamo o tome kad stignu rezultati...“

Ili možda da se ne penjem na penjalicu, možda samo njega da gurnem dole. Nije to veliki pad.

„Neka, nema potrebe.“

„Dobro, Čaz, dobro, ali da ti odam jednu tajnu...“ On mi se približi i ja osetih da mu dah smrdi na pivo. „Da ti ja kažem. Ovo nije bitno. Ovo što se sada dešava nije bitno. Mislim, jeste *bitno*, ali ne toliko koliko ti misliš, i mlad si, *vrlo* mlad. Mogao bi sada da ideš na koledž, ili da se upišeš kad budeš spreman, ali imaš. Toliko. Vremena. E, bože...“ On ljupko nasloni obraz na drveni okvir. „Kad bih se sad probudio i opet imao šesnaest godina, brate mili...“

I, srećom, baš kad sam se spremao da skočim, gospođica Bučer je pronašla strob reflektor i nalegla na prekidač, i usledio je jedan dugi, dugi lajt-šou, i sada je neko vrištao; sred iznenada uzburkane gomile stvarao se uspaničen krug oko Debi Vorvik, koja se, na treperavoj svetlosti uz zvuke pesme *MMMBop*, zakašljala i izbacila magnezijumskobelu povračku, zalivajući cipele i gole noge u nizu brzih ukočenih scena kao u kakvom paklenom stop-moušn filmu; rukom je razmahivala u sve većem luku kao

da drži prst pritisnut na kraj creva, sve dok nije ostala da sama čuču u središtu kruga ljudi, koji su se istovremeno smejali i vrištali. Tek tada je gospođica Bučer isključila lajt-šou i ušunjala se u krug da samim vrhovima prstiju pomiluje Debi po leđima.

„Diskoteka 54“, reče gospodin Hepbern dok je silazio s penjalice. „Previše strob reflektora, znaš.“ Muzika je zastala dok su deca brisala noge grebuckavim salvetama, a Parki, domar, odlazio po strugotinu i dezinfekciono sredstvo koje su, za potrebe žurki, držali u blizini. „Još dvadeset minuta, dame i gospodo“, reče gospodin Hepbern, koji je opet zauzeo mesto za di-džej pultom. „Dvadeset minuta, što znači da je vreme da malo usporimo...“

Lagane pesme su predstavljale priliku – odobrenu od strane škole – da ležimo jedni na drugima, doduše stojeći. Na prve akorde pesme 2 *Become 1* podijum se raščistio, i sada su se na rubovima odvijali panični pregovori dok je, zahvaljujući hemijskoj sekciji, naokolo pokuljalo nešto malo veštačkog dima koji se, onako kamuflažno, zadržao u visini struka. Sali Tejlor i Tim Moris prvi su zagacali kroz maglu, onda Šeron Findli i Patrik Rodžers, seksualni pioniri škole, ruku večito zavučeni jedno drugom u pantalone kao da izvlače tikete za tombolu, a za njima po strugotini veselo zaskakutaše Lisa „Mačka“ Boden i Mark Solomon, Stiven „Šanksi“ Šanks i „Kraljica“ Alison Kvin.

Ipak, u našim očima su oni bili stari bračni parovi. Gomila je zahtevala nešto novo. U dalekom ćošku začulo se podvriskivanje i klicanje kada je Mali Kolin Smart uhvatio Patrišu Gibson za ruku, pa se pred njima otvorio prolaz, i on je napola izvuče a drugi je napola izguraše na svetlost dok je ona slobodnom rukom pokrivala što je više lica mogla, kao optuženica koja stiže na suđenje. Po celoj sali, momci i devojke su se poput kamikaza bacali napred; udvarači su nekad nailazili na pristanke, nekad na odbijanje, pa bi otperjali dalje, svom silom se osmehujući uprkos laganom, ironičnom pljeskanju.

„Mrzim ovaj deo, a ti?“

Na penjalici mi se pridružila Helen Bivis s likovnog, prvakinja u hokeju, visoka, snažna i donekle poznata kao Ciglica, premda isključivo iza leđa. „Vidi“, reče. „Lisa pokušava da strpa celu glavu Marku Solomonu u usta.“

„A on tamo unutra sto posto još žvaće žvaku...“

„Dobacuju se žvakom. Kao da igraju badminton. Tap-tap-tap.“

Helen i ja smo u nekoliko navrata stidljivo pokušavali da se sprijateljimo, premda to nikad nije zaživelo. Na likovnom je bila od onih kul ljudi koji slikaju velika apstraktna platna s nazivima u stilu *Podeljenost*, ljudi kojima se uvek nešto suši u peći za keramiku. Ako su za umetnost važni osećanja i izraz, onda sam ja bio samo „dobar crtač“; pravio sam detaljne, valjano osenčene skice zombija, svemirskih gusara i lobanja, uvek s jednim živim okom još u duplji, slike maznute iz kompjuterskih igara i stripova, iz naučne fantastike i horora, slike prožete kompleksnim nasiljem kakvo privlači pažnju školskog psihologa. „Jedno ti se mora priznati, Luise“, zezala me je Helen, držeći pred sobom nekog intergalaktičkog plaćenika, „stvarno umeš da crtaš muški torzo. I ogrtače. Zamisli šta bi sve mogao ako bi nacrtao nešto *stvarno*.“

Tad nisam odgovorio. Helen Bivis je bila prepametna za mene na izvestan nenametljiv, uzdržan način koji nije zahtevao priznanje u vidu poklon-bonova za knjige. Bila je i duhovita, i sve najbolje fore je mrmrljala sebi u bradu, radi sopstvenog zadovoljstva. Njene rečenice su sadržavale više reči nego što je neophodno, i svaka druga reč bila je začinjena ironijom, pa nikad nisam znao govori li bukvalno ili misli suprotno tome. Reči su suviše složene čak i kad imaju samo jedno značenje; ako je naše drugarstvo zbog nečega propalo, bilo je to zbog moje nesposobnosti da je pratim.

„Znaš šta fali u ovoj sali? Pepeljare. Natakarene pravo na kraj šipke razboja. E, je l' smemo sad da pušimo?“

„Ne, još... dvadeset minuta.“

Kao i svi naši najbolji atletičari, Helen Bivis je bila strastveni pušač; pripalila bi maltene kako kroči iz škole, a onda bi joj,

dok se smeje, malboro mentol poigravao gore-dole u ustima kao Popaju lula, i jednom sam je video kako prstom zapušava jednu nozdrvu i lansira sline sigurno četiri metra u dalj, preko živice. Nosila je, mislim, najgoru frizuru koju sam ikad video, sa zašiljenim čupercima na vrhu, dugačku i mlitavu pozadi, sa špicastim zulufima, kao nešto što biste naškrabali hemijskom na fotografiji. Ako je verovati tajanstvenoj algebri đaćkih prostorija petog razreda, ružna kosa plus interesovanje za umetnost plus hokej plus neobrijane noge jednako je lezbejka; bila je to silna reč za dečake tog uzrasta, zahvaljujući njoj neka devojčica je mogla postati izuzetno zanimljiva ili ne biti zanimljiva uopšte. Postojale su dve – i samo dve – vrste lezbejki, i Helen nije bila od onih kakve vidate na stranicama časopisa koje je donosio Martin Harper, pa su dečaci slabo na nju obraćali pažnju, što je njoj, ne sumnjam, sasvim odgovaralo. Ipak, meni se dopadala i hteo sam da ostavim utisak na nju, svejedno što bi posle mojih pokušaja uglavnom ostala da lagano vrti glavom.

Konačno su rešili da uključe i disko-kuglu, koja se vrtela na lancu. „A. Čarobno“, reče Helen i klimnu glavom ka plesačima koji su se lagano obrtali. „Uvek u smeru kazaljke na satu, jesi li primetio?“

„U Australiji se vrte na drugu stranu.“

„Na ekvatoru samo stoje. Ume da bude vrlo neprijatno.“ Sada se pesma 2 *Become 1* pretopila u toplo, sirupasto izvođenje numere *Greatest Love of All* Vitni Hjuston. „Ajoj“, reče Helen i razmrda ramena. „Nadam se, zarad svih nas, da deca *nisu* naša budućnost.“*

„Ne verujem da je Vitni Hjuston mislila baš na ovu školu.“

„Verovatno ne.“

„Znaš šta mi još nije jasno u ovoj pesmi: kad naučiš da voliš sebe – zašto je to najveća ljubav?“

* Prvi stih pesme glasi „I believe the children are our future“ – verujem da su deca naša budućnost. (Prim. prev.)

„Ima više smisla ako čuješ to kao *boliš*“, reče ona. Slušali smo.

„Kad naučiš da boliš sebe...“

„... to je najveća ljubav. Zato je tako lako. I znaš šta je super – uklapa se u skoro sve ljubavne pesme.“

„Ona te boli...“

„Baš to.“

„Hvala ti, Helen. Sad mi je jasnije.“

„To je moj poklon tebi.“ Opet se okrenusmo plesačima. „Triš izgleda srećno“; gledali smo Patrišu Gibson, koja je još grčevito poklapala oči, kako istovremeno pokušava da pleše i da se izmiče. „Pantalone Kolina Smarta su se nešto čudno namestile. Neuobičajeno mesto za trougao i lenjire. Boing!“ Helen zveknukom rukom po vazduhu. „I meni se to jednom desilo. Božićna metodistička žurka, s nekim čije ime ne smem da odam. Nije bilo lepo. Kao da te neko bocka u kuk ćoškom kutije za cipele.“

„Mislim da dečacima to više prija nego devojkama.“

„Pa trljajte se o drvo ili tako nešto. Ovo je vrlo primitivno, da ne kažem nepristojno. Čarlse, nemoj da budeš jedan od tih.“ Posvuda, šake su posezale za zadnjicama, pa su ili tamo počivale, mlitave i preplašene, ili su mesile meso kao testo za picu. „Krajnje odvratan prizor. I ne samo zbog mog čuvenog lezbejstva.“ Promeškoljih se na prečki. Nismo bili navikli na iskrenu i otvorenu raspravu. Najbolje je preći preko toga i, časa kasnije...

„Hoćeš da igramo?“

Namrštih se. „Ma jok. Meni je fino ovde.“

„Aha, i meni“, reče ona. Prođe malo vremena. „Ako hoćeš da pozoveš nekog drugog...“

„Ma neka. Stvarno.“

„Nisi ni u koga zacopan, Čarli Luise? Nemaš šta da razotkriješ sada, na samrti?“

„Ja zapravo nisam baš u fazonu... svega toga. Ti?“

„Ja? Ma jok, ja sam uglavnom mrtva iznutra. Ljubav je ionako buržujska izmišljotina. Sve ovo...“ Ona klimnu glavom ka plesačima. „Nije to veštački dim, to je izmaglica od pritajenih

feromona. Pomiriši. Ljubav je...“ Onjušismo vazduh. „Liker od narandže i sredstvo za dezinfekciju.“

Mikrofonija, a onda glas gospodina Hepberna grmnu, preblizu mikrofonu. „Poslednja pesma, dame i gospodo, vaša poslednja pesma! Svako neka zapleše s nekim – imajte hrabrosti, ljudi!“ Poče *Careless Whisper*, i Helen klimnu glavom ka grupici koja sada iznedri jednu jedinu devojkicu. Emili Džojns pođe prema nama i poče da govori dok je još bila predaleko da bismo je čuli.

„...“

„Šta?“

„...“

„Ne mogu da...“

„Ćao! Javila sam vam se, ništa drugo.“

„Ćao, Emili.“

„Helen.“

„Pa, zdravo, Emili.“

„Šta radite?“

„Voajerišemo“, reče Helen.

„Šta?“

„Gledamo“, rekoj ja.

„Jeste li videli kako je Mark gurnuo ruku Lisi pod suknju?“

„Ne, izgleda da nam je to promaklo“, reče Helen. „Doduše, videli smo ih kako se ljube. Kakav prizor. Emili, jesi li videla nekad tigrastog pitona kako guta malu rečnu svinju? Koliko razumem, iščaše vilicu skroz pozadi, evo ovde...“

Emili razdraženo zaškilji u Helen. „Šta?“

„Kažem, jesi li videla nekad kako tigrasti piton guta...“

„Je li, hoćeš li ti da igraš ili ne?“, obrecnu se Emili nestrpljivo i čačnu me po kolenu.

„Ne obraćaj pažnju na mene“, reče Helen.

Mislim da sam možda napumpao obraze, pa ih izduvao. „Dobro ajde“, rekoj i skočih dole.

„Golupčići, pazite da se ne okliznete o povračku“, reče Helen dok smo mi izlazili u prostor za ples.